Suomen Poliisijärjestöjen Liitto

Helsinki
Dn: 51/12/21
25.5.2021

Hallintovaliokunnalle

Asia: **VNS 3/2021 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022—2025**

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n (SPJL) lausunto:

Yleistä

Kevään 2021 puoliväliriihessä valtioneuvosto päätti kehystason nostamisen yhteydessä menojen uudelleenkohdennuksesta, jossa eräitä kehysmenoja alennetaan pysyvästi 370 milj. eurolla vuodesta 2023 alkaen.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto kommentoi ainoastaan sisäministeriön ja oikeusministeriön hallinnonaloihin kohdistuvia tarpeita.

Sisäministeriön hallinnonalaan kohdistuu valtioneuvoston suunnitelmassa seitsemän miljoonan leikkaustarve. Oikeushallinnon alaan ei ole tässä vaiheessa kohdistettu leikkauksia.

Sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon toimintaympäristö on moninaistunut ja osaamistarpeet moninkertaistuneet. Viranomaisten perustyöstä suoriutuminen edellyttää jo lisäresursseja. Säästövaraa ei ole henkilötyövuosissa, kehittämishankkeissa, hankinnoissa tai kalustossa.

Oikeusministeriön hallinnonala

Suunnitelmassa todetaan, tavoitteena on, että Suomi on avoin ja aktiivinen yhteiskunta ja turvallinen oikeusvaltio, jossa perus- ja ihmisoikeudet ja oikeusturva toteutuvat yhdenvertaisesti.

Rikosprosessin käsittelyn oikeasuhtaisuuden toteutumiseksi lisätään tuomioistuinten, oikeusapu- ja edunvalvontapiirien, Syyttäjälaitoksen ja Rikosseuraamuslaitoksen voimavaroja vuosittain yhteensä 2,8 milj. eurolla. Oikeusprosessien keventämiseen videoneuvottelulaitteiden määrää lisäämällä osoitetaan kehyskaudella vuotuinen 1,8 milj. euron lisäys, joka kohdentuu tuomioistuimille, Syyttäjälaitokselle ja Rikosseuraamuslaitokselle.

Väestön ikääntymisen vuoksi tarve yleisen edunvalvonnan palveluille on merkittävä. Yleiseen edunvalvontaan kohdennettua, edunvalvonnan päämiesmäärän kasvuun perustuvaa 1,9 milj. euron vuotuista lisärahoitusta jatketaan kehyskaudella.

Tarve talous- ja velkaneuvonnan palveluille on edelleen ajankohtainen. Talous- ja velkaneuvonnan toiminnan turvaamiseen osoitettua 0,6 milj. euron vuotuista lisäystä jatketaan kehyskaudella.

Julkisen talouden suunnitelmassa on tunnistettu tarve lyhentää rikosprosessien kestoa ja turvata yhdenvertaisesti toteutuva oikeusturva. Hallitusohjelman tavoitteen mukaisesti tavoitteena on turvata oikeudenhoidon riittävät resurssit ja lyhentää oikeudenkäyntien kokonaiskestoa. Käräjäoikeudet ovat olleet ruuhkautuneet jo ennen pandemiaa ja mm. Rikosasioiden käsittelyajat ovat olleet nousussa. (Lähde: Tuomioistuinten työtilastoja vuodelta 2019)

Oikeushallinnossa niin sanottua koronavelkaa lyhennetään vielä pitkään. Pandemian seuraukset näkyvät paitsi asioiden käsittelyn ruuhkien purkuna ainakin vuoden 2021 ajan sekä välillisesti pidempään kotitalouksien velkaantumisen ja yritysten konkurssien johdosta kasvavan palveluntarpeena ja lisääntyvänä työmääränä.

Samaan aikaan julkiseen oikeusapuun kohdistuu resurssien puutteen vuoksi paineita henkilöstöresurssien vähentämiseen (ks. Hallituksen linjaukset puoliväli- ja kehysriihessä). Henkilöstön määrän supistamiseen ei ole varaa ilman, että oikeusturvan toteutuminen vaarantuu.

Sisäministeriön hallinnonala

Suunnitelman mukaan tavoitteena on turvallisuudentunteen vahvistuminen ja t*urvallisuusviranomaisten toimintakyvyn varmistaminen. Erityistä huomiota kiinnitetään ihmisten turvallisuuden paranemiseen, uusiin turvallisuusuhkiin varautumiseen ja arjen turvallisuuden kokemuksen vahvistamiseen. Perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta huolehditaan ja ihmisiin kohdistuvia oikeudenloukkauksia torjutaan.*

Poliisi pyrkii toiminnallaan erityisesti vähentämään henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia, erityisesti lapsiin kohdistuvia rikoksia sekä lähisuhdeväkivaltaa ja yhteiskunnalle haitallisimpia rikoksia. Radikalisaation ehkäisyä jatketaan viranomaisten ja järjestöjen yhteistyöllä. Lähiöpoliisitoimintaa, raskaan liikenteen valvontaa sekä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntatoimia jatketaan. Poliisin määrärahakehyksellä varmistetaan poliisin operatiivinen toiminta sekä hallitusohjelmassa asetetun 7 500 poliisihenkilötyövuoden tavoitetason saavuttaminen.

Keskeisin keino lisätä ihmisten turvallisuuden tunnetta ja arjen turvallisuutta on vahvistaa resursseja niin, että poliisi pystyy vastaamaan kansalaisten tarpeisiin ja suoriutumaan lakisääteisistä tehtävistään. Tällä hetkellä poliisi ei suoriudu tyydyttävästi nykyisistä tehtävistään. Resurssivaje näkyy kenttä- ja hälytyspartioiden kasvavissa hälytysvasteajoissa ja hälytystehtävien priorisointina sekä päivittäisrikostutkinnassa puolella heikkenevinä tutkinta-aikoina ja henkilöstön työuupumukseen johtavana lisääntyneenä työkuormana. Myös aluehallintoviranomaiset ovat kiinnittäneet huomioita rikostutkinnan vajeeseen.

Kun poliisi panostaa vakavien rikosten selvittämiseen, päivittäisrikosten tutkinta ja ennalta estävään työ heikkenevät entisestään. Esimerkiksi paljastavaan rikostutkintaan, kuten

ihmiskaupan tutkintaan ei pystytä nykytilanteessakaan panostamaan riittävästi ja paljastavaa toimintaa tarvitaan lisää (ks. Ihmiskaupan vastainen toimenpideohjelma 2021)

Viitteitä poliisia kohtaan tunnetun luottamuksen heikkenemisestä on jo nähtävissä viimeisimmässä Poliisibarometrissä. Toistaiseksi nuorten luottamus poliisin on Suomessa korkea (Nuorisobarometri 2019), mutta se pystytään säilyttämään ainoastaan vahvistamalla poliisin läsnäoloa ja ennalta estävää työtä nuorten parissa.

Toukokuussa julkaistun valtioneuvoston **sisäisen turvallisuuden selonteon** mukaan poliisin henkilötyövuosimäärää lisäämällä parannetaan läsnäoloa heikomman palvelutason alueilla sekä ihmiskauppa-, talous- ja IT-rikosten torjuntaa, ja lisätään erityisesti nuoriin kohdistuvaa ennalta estävää toimintaa.

Selonteossa todetaan kuitenkin, että pelkästään **sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon pysyvän henkilöstömäärän säilyttäminen vuoden 2020 tasolla edellyttää lisäresursseja.** Siinä todetaan niin ikään, että valtiontalouden epävakaiden näkymien johdosta sisäisen turvallisuuden lisäresurssitarpeisiin ei voitane julkisen talouden suunnitelmakaudella 2022–2025 vastata tarvetta vastaavalla tavalla.

Leikkaukset tulevat johtamaan palvelutason heikkenemiseen.

Suojelupoliisin toiminnan kehittämistä kansalliseksi tiedustelupalveluksi jatketaan tavoitellusti. Toiminnalle varatulla määrärahalla rahoitetaan kehitettyjen suorituskykyjen ylläpitäminen, toimintaa tukevat ICT-järjestelmät sekä uusiin toimitiloihin siirtyminen v. 2024. Uuden tiedustelulainsäädännön tehokas ja asianmukainen soveltaminen varmistetaan.

Hallitusohjelman mukaisesti Hätäkeskuslaitoksen toiminta ja suorituskyky turvataan. Hätäkeskuslaitoksen toiminnan turvaamiseksi varataan vuosittain 4,7 milj. euroa hätäkeskustietojärjestelmä Erican ylläpitoon ja kehittämiseen.

Hätäkeskuslaitoksen krooniseen henkilöstövajeeseen, joka näkyy valtion korkeimpina sairauspoissaoloina ja työuupumuksena, tulee saada parannusta. Suunnitelmaan ei ole budjetoitu sisäisen turvallisuuden selontekoon kirjattua tarvetta nostaa henkilöstömäärän nykyisestä noin 40 henkilötyövuodella palvelujen turvaamiseksi, joten myös Hätäkeskuslaitoksen osalta on tarve lisäresursseihin.

Lopuksi

Globaalilla toimintakentällä myös rikollisuus kansainvälistyy, moninaistuu ja kehittyy nopeasti. Poliisin on pysyttävä ajan tasalla sekä muuttavassa toimintaympäristössä että muuttuvan lainsäädännön osalta. Sisäisen turvallisuuden muuttunut toimintaympäristö, lisääntyneet osaamisvaatimukset ja uudet uhkat on tunnistettu kaikissa keskeisissä toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa. (ks. Turvallisuusselonteko, Hallitusohjelma, Sisäministeriön strategia, Poliisin strategia jne.)

Myös resurssien tarve on tunnistettu kaikissa edelle mainituissa asiakirjoissa. Siitä huolimatta valtioneuvoston selonteossa julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2022—2025 ei ole osoitettu toiminnan nykytason ylläpitoon tarvittavia resursseja.

Poliisilla on velvollisuus suoriutua lakisääteisistä tehtävistään. Henkilömäärän nostaminen hallitusohjelmaan kirjatulle tasolle ja jatkossa sisäisen turvallisuuden selontekoon kirjatulle tasolle (noin 8200 poliisia) on oikea suunta.

Yhdessä valmiiksi alijäämäisen kehyksen kanssa ehdotetut leikkaukset johtavat säästöihin joko hankinnoista, kalustosta tai kehittämishankkeista. Henkilöstön osaamisen jatkuvasta kehittämisestä ole varaa tinkiä. ICT-järjestelmien korjausvelkaa ei nykyiselläkään vajaalla kehyksellä saada kurottua umpeen. Välttämättömistä varustehankinnoista on jo jouduttu tinkimään niin huomattavasti, että työnteko kärsii asianmukaisten välineiden puutteesta (esimerkiksi polkupyörät, kopiopaperi, puhelimet).

Poliisitoiminnan lisärahoitus on näin ollen välttämätöntä, jotta perustehtävistä pystytään suoriutumaan ja hallitusohjelmaan kirjauksista pitämään kiinni. Kansalaisen oikeusturvan toteutuminen edellyttää, että koko sisäisen turvallisuuden ketju hätäkeskus-poliisi-oikeushallinto on riittävästi resursoitu.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry

Jonne Rinne
puheenjohtaja

Nuppu Pelevina
erityisasiantuntija

Suomen Poliisijärjestöjen Liittoon kuuluu runsaat 11 000 jäsentä poliisista, oikeusministeriön hallinnonalalta ja hätäkeskuslaitoksesta.

Lähteenä lukuihin ja arviointiin Valtion talousarvio 2021

(https://budjetti.vm.fi/indox/tae//2021/hallituksenEsitys_tae_2021.jsp)

Ja https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160839/SM_15_2018.pdf

*(*Sisäministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelma 2019–2022)

Hallituksen linjaukset puoliväli- ja kehysriihessä

Sisäisen turvallisuuden selonteko 2021

Ihmiskaupan vastainen toimenpideohjelma 2021

Tuomioistuinten työtilastoja vuodelta 2019